

JOSEBA ELOSEGI,
50 URTE SUA PIZTU ZUELA

“Gora Euskadi Askatuta”

Gernikako bonbardaketa ezin ahazturik, Francori txanpon berarekin erantzuteko, bere burua sutan jaurti zuen Joseba Elosegik Donostian pilota partida bat ikusten ari zela, “Gora Euskadi Askatuta” oihukatuz.

 URKO APAOLAZA AVILA

1 970eko irailaren 18a, Donostia-ko Atano III.a pilotalekua. Erregimenaren ordezkari eta polizia gainezka daude harmailak. Francisco Franco diktadorea ere bertan da, Munduko VI. Pilota Txapelketaren hasiera ikusteko. Arratsaldeko zazpiak eta hogeian, talde guztiak kantxan daudenean, berrogeita hamabost urte inguruko gizonezko batek, aurretik komunean ezkutatutako Insalus botilarekin busti du puntuzko txaketa urdina eta gorputz osoa; ez da ura, alkohola baik. Pospoloari eragin eta sutan jaurti du bere burua oihuka goiko harmailatik: Gora Euskadi Askatuta!

Joseba Elosegik ekintza ikusgarri horren bidez erakutsi nahi izan zion Francori berak 33 urte lehenago Gernikan ikusitakoa. “Munduak sinetsi egin zuen sarraski hura gorrien ekintza izan zela, gudariona, eta hango gudariak nireak bakarrik ziren, ez zegoen besterik, eta nik badakit ze ahalegin egin genituen jende hari laguntza emateko, baina ez zegoen zer eginik”, azaldu zion ARGIAri ostera. Elosegi, Saseta batailoiko kapitaina zen 1937an eta bertatik bertara ikusi

zituen alemaniar hegazkinek eragindako sugarrak; hildako haurtxo bat bere eskuz atera zuen eraikinen hondakinetatik. Geroztik zin egin zuen “arduradunen kontzientzia sutan kiskali arte” eta Gernikako sua bere “erretzaileen begietarai-

Joseba Elosegi ispilu bat izan zen askorentzat, askatasunaren alde erakutsitako konpromisoagatik eta ekintzara pasatzeko izandako ausardiagatik

no” eraman arte ez zuela etsiko, 1971n Anai Arteak argitaratutako *Quiero morir por algo* (Zerbaiten alde hil nahi dut) autobiografian azaldu zuenez.

Jauzi egiterakoan ez zuen diktadorea harrapatu –ez baitzen hori bere as-

moa– eta polizia baten gainera erori zen. Erreduren eta kolpeen ondorioz 17 egun koman egon zen ospitalean Elosegi. Telebista espainiarra pilota txapelketari jarraipena egiten ari zitzaion, baina egun hartako NO-DOak, frankismoaren doktrinamendu eta propagandarako tresna izaki, irribarre alaiak eta giro lasaia baino ez zituen erakutsi; diferituaren abantailak.

1963an Quang Duc Vietnamgo monje budista auto-immolatuaren irudia mundu osora zabaldu zen: gasolina bidoi bat ondoan duela, sutan ageri da meditazio postura hartuta; Ngo Dinh Diemen gobernuaren politika salatu nahi izan zuen horrela. Hurrengo urteetan munduko gatazka askotan erabili izan zen ekintza mota hori aldarriei oihartzun handiagoa emateko. Zentsura medio, Elosegirena ez zen Hego Euskal Herriko hedabideetan apenas aipatu ere egin, bai ordea atzerrian. *Le Monde*-k esaterako, honela zioen: “Amorru eta desesperazio garraia berehala itzali zuten estatuburuaren eskoltako poliziek, eta honek zirkinik ere ez zuen egin”. Francorengandik 30 metrora erori zen donostiarra.

EKINTZAILE DESOBEDIENTEA, OROREN GAINETIK

Urte haietan frankismoa odol hotzean zebilen inoiz baino gehiago, batez ere ETak 1968an Melitón Manzanás torturatuak hil zuenetik. Salbuespen egoerekin poliziak sarekadak ugaritu zituen eta, hain justu, talde horretako hamasei kide laster epaitzekoak ziren Burgoseko gerra kontseiluan, 1970eko abenduan.

Itolarria sorrarazten zuen egoera hartan jaurti zuen bere burua Elosegik Anoetako pilotalekuko bigarren harmailatik behera. Baina garbi zuen: “Ez nago bizitzaz nekatuta. Une honetan pentsatzean sufritzen dut; baina badakit hil egingo naizela, hil egin behar dudala”, zioen Telesforo Monzoni utzitako eskuizkribu batean. Joseba Elosegik Odri-

zola ekintzaile desobedientea baitzen, bere betiko alderdi EAJren paralisiaren gainetik.

Gerra ondorenean erbesteratua, Bigarren Mundu Gerran Jose Antonio Agirrerren gobernuarentzat inteligentzia zerbitzuak antolatu zituen Frantzian, eta zeregin horretan, klandestinoki egonaldia egiten zituen Donostian anaiaren dokumentazioa erabilia. 1946ko uztailaren 18an, militar faxisten altxamendua hamargarren urteurrenean, ikurrina eskegi zuen hiri hartako Artzain Onaren katedralean, tximistorratzera eskalatu ondoren beste bi lagunekin. Poliziak atzeman eta sei hilabeteko kartzelara kondenatu zuen. 1950ean berriz kartzelaratu zuten denbora labur batez, erresistente katalanekin harremanetan zegoelako.

Elosegik 1964n itzuli zen erbesteretik, baina segi zuen frankismoaren kontra ekintzen bidez borrokatzen, 1970ean erakutsi bezala. 1984an, jadanik Madril-en senatari zela –1979tik EAJ ordezkatuz eta 1986tik aurrera EARekin– Itxarkundia gudarien batailoiko ikurrina hartu zuen hango Ejertzitoaren Museotik, gerra botina bezala erakusten baitzuten: “Ez dugu lapurtu, erreskatatu baizik”, esango zuen lau egun geroago. Elosegik 1990eko azaroaren 5ean hil zen 74 urte zituela, bihotzekoak emanda.

“EZ BANAIZ HILTZEN, PORROTA LITZATEKE”

Anoeta pilotalekuko ekintzagatik TOP Espainiako Ordena Publikoaren Tribunalak epaitua, zazpi urteko kartzela zigorrera kondenatu zuten propaganda ilegala, polizia bati eta ikusle bati lesioak eragitea eta sutea piztea egotzita. 1971n Jeremy Wallington britainiarrek *The Man at The Window* (Gizona leihoan) dokumentala grabatu zuen ekintza xehetasunez kontatuz, Elosegiren memorietan oinarrituta. “Ez banaiz hiltzen porrota izango litzateke, ez ditut nire bizitzako azken urteak espetxe batean usteltzen igaro nahi, hala balitz, dena alferrik litzateke”, dio protagonistak.

2018an herritar talde batek eskaera erregistratu zuen Donostiako Udalean kale bati bere izena jartzeko, kontuan edukita “demokraziaren alde eta frankismoaren kontra lan egin zuen donostiar bat” izan zela. Egun, bere izena darama San Bartolome muinoko begiratoki berriak.

Joseba Elosegik ispilu bat izan zen askorentzat, askatasunaren alde erakutsitako konpromisoagatik eta ekintzara pasatzeko izandako ausardiagatik. Etxamendi eta Larraldekin *Joseba Elosegik*’ri disko txikian kantatzen zioten gisan, “... ni hiltzen baniz huntarik, ez otoi egin nigarririk / ez baitut nigar beharrik, ez badut jarraikilerik”. ●

ZENTSURA. Pilota txapelketako ekitaldia jasotzen ari zen espainiar telebistan apenas nabaritu zen ezer ez-ohikoa; Polizia frankistak argazkilari ia denak ere atzeman zituen. Baina hala ere, baten batek lortu zuen Joseba Elosegiren irudia zabaltzea, frontoiko zoruan sutan zela.